

Седмо Авеню

от Морис Сийгъл, крояч в модно ателие
възраст: почти на 90 години

Докато се качвах с асансьора към 16-ия етаж, си позволих да помечтая за вероятността да са ни сложили на корицата на „Уиминс Уеър Дейли“. Били сме на корицата им няколко пъти досега, но това бе последната ми възможността, преди да се пенсионирам. Имах добро предчувствие за една от роклите. Още от момента, в който дизайнерът ми връчи скицата, знаех, че си имам работа с необикновена рокля. През тежката стъклена врата видях сгънатия вестник, натъпкан в пощенската ни кутия както всяко друго утро. Взех го, погледнах... и сърцето ми спря за миг. Ето я! Тазгодишната малка черна рокля е моята! Ето я тук, представена по страхотен начин, върху перфектното тяло на модел с очи на кошута, на когото изглежда това е първото излизане на модния подиум. Сътворих тази рокля със собствените си ръце. *Роклята* на сезона. От август ще е по магазините, а когато и последните бройки се изкупят, вече ще е дошъл декември и аз ще се наслаждавам на пенсионирането си. Чувството да се изстрелваш към върха е много приятно.

Аз съм първият в ателието всеки ден в шест часа сутринта. Дори и днес, когато последната за годината снежна виелица се завихря по улиците на Манхатън, аз отново идвам навреме. Моето си навреме – никой друг няма да дойде тук в продължение на няколко часа. От-

ключвам тежката стъклена врата и я издърпвам, за да я отворя, което си е една от малките ми победи за деня – доста добре се справям за един деветдесетгодишен старец. Думите „Макс Хамър Лимитид“ са изписани напречно в златно. Там са от седемдесет и пет години. Толкова време съм отварял тази врата – в началото, доколкото си спомням, само с показалец, а сега с двете си ръце и един победоносен възглас: „Ай!“.

Макс Хамър не е между нас от осем години. Преди той беше винаги първи. Понякога даже си мисля, че може би спеше там. Не и аз – бях там в 6 сутринта и си бях въкъщи в 6 вечерта. Никога не съм пропускал вечерята със съпругата ми Матилда и дъщеря ни Сара, която сега е на шейсет години и има двама синове, по-малкият от които се казва Лукас. Той е лекар в спешно отделение, а по-големият Хенри свири на чело в нийоркската филхармония. Макс също има двама синове. По-малкият Андрю сега е начело на бизнеса, въпреки че е на около 50 и може би не е правилно да казвам „малък“. Умно момче е, а също и достатъчно интелигентен, за да осъзнае, че за разлика от родителите си, няма усет към модата. Въпреки това пожела да стане част от семейния бизнес. Той завърши Уортън* и лека-полека пое работата в свои ръце, когато преди около дваайсет години родителите му се оттеглиха. Само година след пристигането му роклите на *Max Hammer* се превърнаха от *най-добрите реплики на Седмо Авеню* в *най-добрите рокли*, и то, без дори да се сменя табелата на вратата. И аз бях свидетел на всичко това.

Запознах се с Макс Хамър на кораба за Америка, тръгнал от пристанищния полски град Гдиня, през лятото на 1939 година. Заминаваше по-големият ми братовчед Морис и с баща ми го изпращахме. Беше седмица преди моя бар мицва и ми беше много мъчно, че той няма да присъства. Когато го взехме от тях онази

* Бизнес училище към Университета на Пенсилвания, който е част от Бръшляновата лига. – *Б. пр.*

сутрин, беше доста болен – изгаряше от температура. Колкото и да беше разтревожена, майка му настоя той да замине за Америка. С Морис много си приличахме, въпреки че той беше на 16 и дребничък, а аз на 12 и по-едър. Хората често ни мислеха за близнаци. Баща му беше починал отдавна и Морис често прекарваше време с моето семейство. Моят баща беше шивач и научи и двама ни на всичко, което знаеше: от това как да се направи кройка от скица, до това как да се направи илик без шевна машина.

Когато пристигнахме на пристанището, не позволиха на Морис да се качи на кораба, защото вече се беше изринал почти целият и можеше да се усети топлината, която тялото му излъчваше. Сега, като човек, видял почти всички детски болести, мога да предположа, че е имал розеола. Стюардите отказаха да го качат на борда, като крещяха, че ще зарази целия кораб. Баща ми взе билета на Морис, чантата му, документите му и ни заведе до другото подвижно мостче. Помислих си, че просто ще опитаме да качим Морис от друго място, но в последния момент татко ми даде златната си венчална халка, всичките пари, които имаше в себе си, и всички пари от джоба на Морис. Целуна ме по челото и ми каза да се качвам на кораба. Плаках, молих, умолявах го. Заплаших го с картинката, която го очаква, когато се прибере вкъщи при майка ми – сам, без единствения им син, една седмица преди неговия бар мицва. Погледнах надолу, смутен от сълзите си, и когато отново вдигнах очи, тях вече ги нямаше. Никога повече не видях нито баща си, нито Морис. Макс Хамър, който беше с около шест години по-голям от мен, стана свидетел на всичко това. Той ме издърпа за ръкава на кораба и ми каза, че баща ми току-що е спасил живота ми.

Минаха три дена, преди да мога да обеля и дума, а дотогава Макс вече ми беше разказал целия си живот, дори частта, която все още не се бе случила. Първо-

то нещо, което той каза, че ще направи, когато пристигнем в Америка, е да намери приятелката си Дороти, отишла там преди няколко месеца. След това щеше да я помоли да го чака. Всъщност и двамата доста вече бяха чакали. Каза ми, че е разбрал, че тя е неговото момиче от момента, когато му се усмихнала за първи път зад витрината на магазинчето за рокли на баща му в Краков. Тогава и двамата били едва на по дванайсет. Сподели ми, че ще започне да изкарва пари, за да гради състояние, после ще се ожени за нея и ще продължи да го трупа. Дори там, в най-евтината част на гъмжащия от плъхове кораб, почти без трошица хляб, аз вярвах на всяка негова дума. Светът сякаш беше в краката му.

Казах му, че в събота е трябвало да се състои моят бар мицва, и той направи така че това наистина се случи. Издекламирах от Тората частта, която трябваше, а когато бяхме на половината път, германците бяха нахлули в Полша. Качих се на кораба като момче, а в Америка пристигнах като мъж и не само защото имах вече своя бар мицва, ами и защото взех името на братовчед си Морис Сийгъл, както и възрастта му – почти седемнайсет. Не познавах никого другото освен Макс Хамър, но имах чувството, че това ще ми е достатъчно. Той ми помогна да стигна дотук и аз го следвах неотлъчно до смъртта му преди осем години. Всичко, което той каза, че ще се случи, се случи. Но не точно в същата последователност.

След като слязохме от кораба в Америка, се отправихме към Бруклин, за да намерим Дороти. Снимката, която тя бе изпратила, беше направена пред улична табела на кръстовището между Кони Айлънд Авеню и Авеню Джей. Чакахме цял ден пред табелите от снимката. Той ми я беше показвал толкова много пъти по време на пътуването, че накрая аз бях този, който забеляза Дороти пръв. Тяхната среща не приличаше на нищо, което някога бях виждал – бях още твърде малък, за да си имам приятелка, и не можех да си представя,

че човек може да изпитва такива чувства към момиче. Целувки и сълзи – и двамата се разплакаха. Никога до тогава не бях виждал мъж да плаче така. Сълзите не само бяха препълнили очите му, но и безмилостно се стичаха по страните му. Дороти ни заведе в едно ресторантче и се наядохме все едно не бяхме слагали нищо в уста цял месец, което не беше далеч от истината. Тези ресторантчета ми липсват – някога в старите еврейски квартали се срещаха толкова често, колкото „Старбъкс“ днес. Макс ѝ разказа за плана си да не бързат със сватбата, докато не започне бизнеса си. Тя пък му разказа своя – не я интересуваше, че той е без пукнат долар, просто не искаше никога повече да се отдели от него. Ожениха се още същата седмица. И от самото начало тя беше тази, която определяше правилата.

Успях да се свържа с един далечен мой братовчед в Джърси Сити, който беше собственик на фабрика за облекло и започнах работа там. Кроячът ме взе под крилото си и се научих да кроя като него, въпреки че повече ми допадаше начинът на работа на баща ми. Но като чирак крояч, аз перфектно се вписвах във великия план на Макс и бях готов да заслужа мястото си в него. Освен това новините от къщи не бяха добри и да работя това, което правеше баща ми, ми помагаше да запазя връзката си с него. На следващата година Макс убеди братовчед ми да му помогне да отвори модна къща на Седмо Авеню. Освен че му зае пари, той му отдаде на заем и мен и за нула време ателието беше отворено и работеше с пълна пара.

Най-мили са ми първите дни. По това време вече можех да правя кройки за всякакви модели. Докато другите модни къщи около нас имаха именити дизайнери, които създаваха оригинални облекла, Макс имаше план. Изпращаше ме до будката за вестници всеки ден, за да купувам броевете на холивудските списания: „Филм“, „Лайф“ и „Моушън Пикчър“. Ако Каръл Ломбард, Джоан Крофорд или Бети Дейвис бяха облечени в

нещо – ние щяхме да му направим реплика! Той просто имаше невероятен усет към модата и можеше да определи кои рокли щяха да стоят добре на средностатистическата американка, като в същото време щяха да я карат да се чувства като филмова звезда. Докато на другите кройчи им трябваше роклята, на мен просто ми трябваше снимката.

Не сме се опитвали да заблуждаваме никого. По време на пазарната седмица*, когато идваха търговците, в шоурума ние оставяхме снимките на актрисите направо на масичките. Даже първата ни колекция носеше имената на филмовите звезди. Дороти имаше перфектни мерки и когато излизаше, облечена в „Грета Гарбо“ или в „Лорета Янг“, търговците казваха тежката си дума и поръчките започваха да ваят. Пожънахме голям успех и през следващия сезон останалите модни къщи започнаха да копират нашия начин на работа. Но ние бяхме първите и честно казано, най-добрите. Не след дълго Макс заедно с бременната си съпруга се премести от Кони Айлънд в Сентръл Парк Уест. Тогава вече никой от двамата нямаше вид на човек, който дори само е стъпвал в щетъл** в Полша, камо ли на такъв, който е израснал там. Дороти пазаруваше в най-люксовите магазини на Пето Авеню и Лейдис Майл, откъдето си купуваше дрехи по последните модни тенденции от Париж и Милано. Това означаваше, че можех да работя със самите рокли. Разшивах ги, изучавах кройката им, копирах я и след това ги зашивах отново. Ние бяхме отбор мечта доста преди да се роди този термин.

* Пазарната седмица е, когато търговци от универсални магазини и бутици оглеждат всяка колекция, за да изберат най-доброто за своите магазини. – *Б. пр.*

** Щетъл – общото наименование на малки градове със значително еврейско население в Централна и Източна Европа преди Холокоста. – *Б. пр.*

Аз също открих любовта. Влюбих се в моята Матилда в секундата, когато я видях в метрото на път към къщи, в Бруклин. Тя носеше изрезки от плат, които шефът ѝ бил разрешил да си вземе къщи, и след 16 спирки най-накрая успях да я убедя да ми позволи да ги нося вместо нея. Беше почти първо поколение американка. Родила се на кораб, защото родителите ѝ емигрирали от Австрия, и обичаше да казва, че е отникъде, но и отвсякъде. Близките ѝ ме приеха радушно и усетих колко беше хубаво отново да имаш семейство. Беше лятото на 1945 година и войната най-накрая беше свършила. Бях получавал новини за близките си през годините от най-различни хора и надеждата, че ще мога да ги видя отново, се изпаряваше след всяка една ужасяваща вест. Осъзнах, че за да почета паметта им по най-добрия начин, трябваше да изживея живота си пълноценно. Малко след това с Матилда се оженихме и ни се роди дете.

Имаше доста промени в модното ателие през годините, но аз малко или много си останах същият. Модата се изменяше драстично, но кройката си е кройка. Подплънките на рамото от 40-те и 50-те години бяха заменени от дрехите без презрамки от 60-те и 70-те. За разлика от мен, Макс се променяше заедно с времента. През 70-те той харчеше пари за дискотеки и заедно с Дороти танцуваха по цели нощи. Поне така си го представях, защото никога не съм стъпвал в дискотека. През 80-те си купиха състезателни коне и си правеха снимки в ложата на победителите. Те водеха бляскав живот. По-бляскав и от най-обемните подплънки за рамене, които отново се върнаха на мода през 80-те. Аз водех скромен живот и не бих го заменил за нищо друго на света.

В крайна сметка Макс се пенсионира и заедно с Дороти се преместиха в Палм Бийч. Тогава синът му Андрю пое бизнеса. Макс изживя живота си, както ми го беше начертал на кораба преди толкова много години. Постигна американската мечта. Единственият недоста-

тък беше, че не понасяше Палм Бийч – казваше, че всички носели една и съща проклета рокля – на *Lily Pulitzer*. Беше накарал сина си да обещае, че никога няма да ѝ направи реплика, и се шегуваше, че не е достойна да носи етикет на *Max Hammer*. Но Андрю нямаше и намерение да копира *Lily Pulitzer* или изобщо когото и да било. Също както баща си едно време, той имаше план. Искаше *Max Hammer* да достигне нови висоти, като наблягаше на майсторството и качеството, с които бяхме известни, и създаваше оригинални произведения. Той интервюира дизайнери от Модния технологичен институт и от Колежа по дизайн в Роуд Айлънд, докато най-накрая намери своя отбор мечта. Те ми предаваха скици, а аз моделирах визията им. Работехме добре заедно и мисля, че вълнението от създаването на истинска мода беше нещото, което ме спираше да се пенсионирам по-рано.

Кроячът, който ще наследи мястото ми, след като се пенсионирам, никога няма да работи като мен. Аз съм един от последните в бизнеса, който работи изцяло на ръка. Драпирам муслин на манекена и след това чертая кройката върху картон. С двете си ръце и със собствения си труд вземам творението на дизайнера и му вдъхвам живот. В наше време кройките вече се правят от компютри. Повечето кройчи понякога не виждат самата роклята до пробите. Но когато я видят, се надявам, че се отнасят с нея, както подобава. Изпипаната рокля носи много магия в себе си. Истинският шивач е като вълшебник.

Предполагам, че онези подплънки за рамене ще се върнат отново на мода, но аз вече няма да съм тук, за да ги слагам. Това е последната ми есенна колекция. Погледнах отново снимката на *Роклята* ми върху корицата на „Уиминс Уеър Дейли“.

Имах вълнуващ живот.